

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
доктора економічних наук, професора,
МАСЛАК ОЛЬГИ ІВАНІВНИ
на дисертаційну роботу
ШАХНО АЛЬОНИ ЮРІЙВНИ
на тему
«МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»,
подану на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук за спеціальністю
08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дисертації, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами

В сучасному світі масштабні інноваційні перетворення в економіці кардинально змінюють умови функціонування та характер розвитку постіндустріального суспільства. Інноваційний розвиток економіки потребує відповідного рівня інтелектуального розвитку людини, що суттєво впливає на характер і зміст праці, де переважає творча компонента. Глобальність технологічних змін висуває нові вимоги до людини з точки зору якості знань, умінь, професіональних навичок, креативності, мобільності, оскільки розвиток людського капіталу є ключовим елементом сучасної моделі інноваційного розвитку.

Актуальність теми людського капіталу зумовлена тим, що людину розглядають в центрі економіки як невичерпний ресурс, який є головним чинником соціально-економічного розвитку, основоположним у функціонуванні національної економіки. У сучасному світі визначальними стають інвестиції в освіту, науку, охорону здоров'я, інтелектуальний та творчий розвиток людини.

Значну роль у формуванні та розвитку людського капіталу виконує держава. Усвідомлення того, що саме людина знаходиться в центрі будь-якої системи, є головним ресурсом розвитку держави та ключовим фактором

підвищення конкурентних переваг країни в глобалізованому світі, необхідні нові підходи до створення виваженої державної політики щодо формування, відтворення та розвитку людського капіталу України.

Разом з тим, ще недостатньо дослідженими залишаються питання державного впливу на відтворення людського капіталу, забезпечення відповідних соціально-економічних умов для його розвитку. Останнім часом характерною ознакою інноваційних перетворень України стала орієнтація на європейську інтеграцію, у зв'язку з чим серед головних завдань нашої держави є реалізація політики державного регулювання щодо формування та розвитку людського капіталу. У цьому контексті дисертаційне дослідження Шахно А. Ю., присвячене проблемі розвитку людського капіталу та його державного регулювання, набуває особливої актуальності та має практичне значення.

Виконання дисертаційної роботи здійснювалось в межах науково-дослідних робот Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет», серед яких: «Формування інноваційно-інвестиційного потенціалу людиноцентричної моделі економіки» (РК № 0119U002042), де досліджено проблему інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку людського капіталу, роль держави у процесі відтворення людського капіталу; «Теоретико-методичні засади формування ефективних механізмів корпоративного управління на підприємствах» (номер державної реєстрації 0116U001790), де автором розроблено параграф 3.4 «Соціальні технології в корпоративному управлінні та їх вплив на формування та розвиток людського капіталу»; «Інвестиційна підтримка мінерально-сировинної бази гірничо-збагачувальних підприємств» (ДР № 0116U001791), в якій досліджено проблему удосконалення системи інвестування в розвиток людського капіталу як головного фактору зростання продуктивності праці та підвищення ефективності результатів виробничо-господарської діяльності вітчизняних підприємств.

Результати дисертації також використані кафедрою економіки та економічної теорії Білоцерківського національного аграрного університету

під час виконання науково-дослідної роботи (ДКР) «Державно-підприємницьке партнерство щодо створення інфраструктури аграрного сектору економіки України» (номер державної реєстрації 0118U003647) (довідка №01-12/403 від 18.06.2019) та під час виконання науково-дослідної роботи Національного університету «Львівська політехніка» на тему «Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку національного господарства та його суб'єктів в умовах дослідження моделі глобалізації» (номер державної реєстрації 0115U006723) (акт про використання результатів дисертаційної роботи від 07.08.2019 р.), в якій досліджено проблему ефективного розвитку людського капіталу в умовах глобалізації, що сприятиме зростанню конкурентоспроможності національної економіки.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що тема дисертації Шахно А.Ю. є актуальною, а результати дослідження знайшли використання під час виконання науково-дослідних тем.

Ступінь обґрутованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові результати, висновки і рекомендації, представлені в дисертації, є логічно взаємопов'язаними та достатньо обґрутованими, про що свідчить структурна побудова та зміст дисертації, застосування загальнонаукових та спеціальних методів досліджень. В основу дослідження покладено актуальні праці вітчизняних та зарубіжних науковців, які присвячені процесам розвитку та державного регулювання людського капіталу.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням широкої інформаційної бази, значного масиву статистичного матеріалу, зокрема матеріалів правових та нормативних актів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, відповідних міністерств та відомств, офіційних даних Державної служби статистики України, Державної служби зайнятості України, Державної міграційної служби України, матеріалів періодичних видань і міжнародних рейтингів. Результати дисертаційної роботи та рекомендацій, що виносяться

на захист, отримано автором особисто й представлено у списку публікацій. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, застосовано лише ті положення та ідеї, які є власним результатом досліджень здобувача. Перелік використаних джерел в дисертаційній роботі складає 554 найменувань.

Мета дослідження, яка полягає у науковому обґрунтуванні й розробці теоретико-методологічних, концептуальних і методико-прикладних зasad розвитку та державного регулювання людського капіталу в умовах глобалізації, відповідає темі роботи і досягнута. Зміст сформульованих наукових завдань, об'єкт і предмет дослідження є узгодженими з метою дисертаційної роботи.

Основні теоретико-методологічні положення та практичні результати дисертації оприлюднені в наукових працях, зокрема в одноосібній та колективних монографіях (дві з яких у виданнях інших держав), фахових виданнях та виданнях України, що входять на міжнародних наукометричних баз. Проведена успішна апробація теоретико-прикладних розробок на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Вищевикладене свідчить про достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених у дисертації Шахно А.Ю.

Структура та зміст дисертації

Дисертаційна робота характеризується логічною структурою та чіткістю викладеного матеріалу, що забезпечує обґрунтованість висновків та рекомендацій дослідження.

У першому розділі «Теоретико-прикладні засади розвитку людського капіталу в умовах глобалізації» (с. 44-131) визначено сутність та значення людського капіталу, де представлено еволюцію розвитку уявлень науковців про місце і роль людини в економічному життю суспільства (с. 44-74); обґрунтовано першочерговість інвестування в людський капітал як фактору інноваційного розвитку економіки (с. 74-82); виявлено головні тенденції та вплив глобалізації на розвиток людського капіталу (с. 82-103); досліджено

вітчизняний і міжнародний досвід розвитку людського капіталу та визначено рейтинг України серед інших країн світу (с. 103-128).

У другому розділі «Концептуальні аспекти розвитку людського капіталу» (с. 132-218) узагальнено наукові підходи до дослідження розвитку людського капіталу та визначено методологічні засади його вимірювання й оцінки (с. 132-159); розроблено власний методологічний підхід до оцінювання інноваційного розвитку людського капіталу в умовах глобалізації (с. 159-163); визначено принципи та чинники розвитку людського капіталу, обґрутовано роль підприємництва в процесі його відтворення (с. 164-181); охарактеризовано закономірності розвитку людського капіталу та здійснено його оцінювання в умовах глобалізації (с. 182-214).

У третьому розділі «Аналізування стану розвитку та державного регулювання людського капіталу в національній економіці» (с. 219-287) здійснено діагностикування демографічного стану розвитку людського капіталу та надана характеристика охорони здоров'я населення (с. 219-229); досліджено освітній простір та стан розвитку науки (с. 229-241); проаналізовано інноваційну діяльність та її вплив на розвиток людського капіталу в умовах ринкової економіки (с. 242-249); досліджено стан вітчизняного ринку праці та вплив держави на його розвиток (с. 249-283).

У четвертому розділі «Моделі розвитку людського капіталу в умовах глобалізації» (с. 288-358) досліджено процес інтелектуалізації людського капіталу, його складові та основні ключові тенденції, які визначають зростання інтелектуалізації праці (с. 288-294); узагальнено основні параметри розвитку людського капіталу та визначено головні тенденції впливу глобалізації на інноваційну діяльність (с. 295-307); обґрутовано роль соціальних технологій та кадрового консалтингу в розвитку людського капіталу (с. 308-314); розроблено інституціональну модель державного регулювання формування та розвитку людського капіталу та модель управління людським капіталом (с. 314-329); запропоновано національну модель державного регулювання та комплекс економетричних моделей

розвитку людського капіталу в умовах глобалізації (с.329-354).

У п'ятому розділі «Державне регулювання розвитку людського капіталу з урахуванням тенденцій глобалізації» (с. 359-450) обґрунтовано роль держави в процесі розвитку людського капіталу (с. 359-380); проаналізовано основні напрями державної освітньої політики та фінансування державою освіти (с. 380-390); досліджено процес державного регулювання інституціональних трансформацій на ринку праці (с. 390-397); досліджено вплив держави на регулювання міграційних процесів (с. 397-411); обґрунтовано механізм державного регулювання розвитку людського капіталу в умовах глобалізації та запропоновано стратегію його розвитку (с. 411-437).

Загалом, дисертаційна робота Шахно А.Ю. включає вступ, п'ять розділів, висновки, список використаних джерел та додатки. Основний зміст роботи викладено на 422 сторінках тексту. Отже, за обсягом, змістом, структурою, логічністю і обґрунтованістю викладення положень дослідження і формулювання висновків дисертаційна робота відповідає вимогам МОН України щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертаційної роботи

Наукова значимість результатів дисертаційного дослідження Шахно А.Ю. полягає у концептуальному вирішенні науково-прикладної проблеми ефективного розвитку людського капіталу та його державного регулювання в умовах глобалізації. Ознайомлення із результатами наукового дослідження та змістом автореферату дисертаційної роботи дало змогу визначити елементи наукової новизни у сформульованих автором положеннях, серед яких найбільший науковий інтерес становлять такі:

- запропоновано комплексний інноваційно-інституційний підхід до оцінювання розвитку та державного регулювання людського капіталу (с.159-163, с. 17 автореферату), що дало змогу запропонувати розрахунок інтегрального показника інноваційного розвитку людського капіталу,

інтегрального показника впливу держави на розвиток людського капіталу та інтегрального показника інноваційного розвитку людського капіталу в умовах глобалізації;

- розроблено та обґрунтовано моделі розвитку людського капіталу (с.335-351, с. 25 автореферату), а саме: модель рівня розвитку людського капіталу, модель розвитку національного ринку праці, модель зростання продуктивності суспільної праці, модель впливу держави на розвиток людського капіталу, модель впливу факторів розвитку людського капіталу на зростання ВВП країни. На підставі розроблених моделей здійснено прогнозування значень розвитку людського капіталу (с. 352-353, табл. 4.12). Також запропоновано національну модель державного регулювання розвитку людського капіталу в умовах глобалізації (с. 332, с. 24 автореферату);

- розроблено стратегію розвитку людського капіталу (с. с. 424-429), де в комплексі представлено напрями вирішення проблем ефективного розвитку людського капіталу, джерела фінансування, що сприятиме підвищенню якості людського капіталу та зростанню конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації;

- удосконалено концептуальні людиноцентричні моделі, а саме: модель системи інвестування в розвиток людського капіталу (с. 81, с. 14 автореферату); модель формування інституціонального середовища людського капіталу з урахуванням базових принципів та чинників впливу (с. 176, с. 18 автореферату); модель формування людського капіталу на основі використання соціальних технологій в умовах інноваційного розвитку економіки (с. 309, с. 23 автореферату); інституціональна модель державного регулювання процесами формування, використання та розвитку людського капіталу в умовах глобальної конкуренції (с. 323, с. 23 автореферату) та інституціональна модель управління людським капіталом (с. 328, с. 23 автореферату), в яких, на відміну від наявних, зосереджена увага на ключовій ролі людини в інноваційному розвитку економіки та враховано вплив держави на всі його процеси розвитку в умовах глобалізації;

- уdosконалено організаційно-економічний механізм державного регулювання розвитку людського капіталу (с. 414, с. 28 автореферату), де, на відміну від існуючих, акцентовано увагу на регуляторній політиці держави, особливістю якої є уdosконалення нормативно-правової бази, створення мотиваційного механізму щодо розвитку людського капіталу та його інвестування, впровадження гнучкої політики в напрямі відтворення та розвитку людського капіталу, що сприятиме формуванню інноваційної моделі економіки України в умовах глобалізаційних перетворень;
- розвинуто класифікацію видів інвестування в людський капітал (с. 80, с.13 автореферату), яка, на відміну від існуючих, представлена з урахуванням факторів впливу глобалізації на людський розвиток, де визначено глобалізаційний рівень. Також розвинуто класифікацію чинників формування та розвитку людського капіталу (с. 168-171, с. 18 автореферату), де, на відміну від наявних, виокремлено групу чинників впливу на розвиток людини з урахуванням процесів глобалізації;
- уdosконалено механізм підвищення конкурентоспроможності людського капіталу й ефективного його використання (с. 417, с. 27 автореферату), який, на відміну від відомих, базується на інноваційних підходах до розвитку людського капіталу, застосуванні сучасних важелів державного впливу, формуванні сучасної моделі інноваційного управління працею, уdosконаленні мотиваційного механізму, що сприятиме підвищенню якості людського капіталу та його конкурентоспроможності в ринкових умовах;
- набуло подальшого розвитку категорійно-понятійний апарат, де представлено авторське тлумачення таких категорій: 1) «людський капітал» (с.63-64, с. 13 автореферату), який, на відміну від існуючих, визначається як комплексна категорія, ключовою особливістю якої є здатність індивіда до інноваційної праці та нестандартного мислення, до самоорганізації, оновлення, самовдосконалення; 2) «інноваційний людський капітал в умовах глобалізації» (с. 84, с. 14 автореферату), який, на відміну від відомих, акцентує увагу на інноваційній спрямованості розвитку людини в результаті

інвестицій, застосуванні сучасних соціальних технологій, розвитку творчих здібностей, самореалізації та здатності до генерації нових ідей; 3) «глобалізаційно-інноваційна форма людського капіталу», яка, на відміну від наявних, враховує вплив глобалізаційних процесів на розвиток людини й представляє інтеграцію інтелектуальної творчої особистості з високим рівнем професіоналізму у міжнародний простір, відповідає вимогам глобалізації та створює безмежні цінності інноваційною працею (с. 128-129, с. 14 автореферату); 4) «механізм державного регулювання розвитку людського капіталу в умовах глобалізації» (с. 413, с. 27 автореферату), який, на відміну від існуючих, з урахуванням удосконалення регуляторної політики змінює траєкторію державного впливу в напрямі інноваційного розвитку людини, інституціональних перетворень, що відповідає стратегічним орієнтирам країни в напрямі розбудови національної інноваційної моделі розвитку країни з урахуванням особливостей менталітету та у відповідності до глобальних викликів світу.

- розвинуто теоретико-методологічний підхід щодо визначення ролі людини в суспільстві й економічному розвитку (с. 82-85, с.12 автореферату), який, на відміну від наявних, акцентує увагу на формуванні людиноцентричної моделі розвитку економіки в умовах глобалізації, де інтелектуально розвинута особистість виступає ключовим фактором науково-технічного прогресу та зростання добробуту постіндустріального суспільства;

- обґрунтовано механізм державного регулювання відтворення людського капіталу (с. 73, с.13 автореферату), який, на противагу існуючим, представляє сукупність методів, принципів та інструментів державного впливу на фази відтворення людського капіталу та систему інвестування в нього, створюючи відповідне інституціональне середовище якісного розвитку людини, що сприяє отриманню економічних та соціальних ефектів в майбутньому;

- запропоновано організаційно-економічний механізм розвитку людського та соціального капіталу в умовах глобалізації (с. 419, с. 27

автореферату), який, на відміну від відомих, обґруntовує зростання ролі стратегічних орієнтирів держави на розвиток людського та соціального капіталу, взаємоз'язок яких посилює синергетичний ефект та сприяє підвищенню конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації;

- набуло подальшого розвитку механізм державного регулювання міграційними процесами людського капіталу (с. 422, с. 27 автореферату), який, на противагу існуючим, представляє концептуальні засади удосконалення міграційної політики з урахуванням державної міграційної стратегії, модернізації інституціонального середовища регулювання міграцій, що сприятиме створенню інтегрованої інформаційної системи координації міграційних потоків та їх контролю, впровадженню комплексу заходів щодо зменшення негативних наслідків міграційних процесів та покращенню соціально-економічних показників України.

Теоретична та практична цінність результатів дослідження

Положення, висновки та результати дослідження мають теоретичну та прикладну значимість. В дисертаційній роботі Шахно А.Ю. практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні прикладного інструментарію реалізування державного впливу на розвиток людського капіталу. Наведені в дисертації наукові результати та пропозиції мають практичне значення для розроблення науково-методологічних зasad формування та реалізації механізмів державного регулювання процесів відтворення та розвитку людського капіталу в умовах глобальних викликів. Прикладне значення розробок підтверджено їх упровадженням у практичну діяльність органів виконавчої влади України та підприємств.

Рекомендації автора, результати наукових досліджень були використані Управлінням кадрів Апарату Верховної Ради України в частині теоретико-методологічних засад інноваційного розвитку людського капіталу та комплексної діагностики кадрового потенціалу з метою підвищення рівня його професійної компетентності (довідка № 20-53/1444 від 11.06.19 р.);

Міністерством енергетики та вугільної промисловості України в частині створення сприятливих умов для відтворення та підвищення конкурентоспроможності людського капіталу в умовах розбудови інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки України (довідка № 05/25-5805 від 14.06.19 р.); Академією соціального управління при формуванні заходів, спрямованих на покращення ефективності її діяльності (довідка № 1/1д від 27.05.19 р.); Департаментом освіти і науки виконкому Криворізької міської ради при розробці Програми перспективного розвитку освіти м. Кривого Рогу на 2019-2020 рр. та при реалізації Стратегічного плану розвитку міста Кривого Рогу на період до 2025 р. у напрямі В: Місто диверсифікованої конкурентоспроможної економіки та сучасних технологій (довідка № 9/01-11-1656 від 10.06.19 р.); Криворізьким міськрайонним центром зайнятості в частині удосконалення інноваційної моделі адміністрування надання послуг з соціальної підтримки населення та підвищення ролі соціального діалогу на ринку праці (довідка № 01-09/2084 від 08.07.19 р.).

Основні положення дисертаційної роботи в напрямку ефективного використання та розвитку людського капіталу використані у практичній діяльності підприємств та організацій: МКП «Новація» (довідка № 127 від 21.09.18 р.), «Житлосервіс-КР» (довідка № 3125 від 08.08.2018 р.), ТОВ «Аналітик-КР» (довідка № 37 від 15.01.2019 р.), ТОВ «Медіа Дак» (довідка № 19 від 11.02.2019 р.), ТОВ «Сітісервіс-КР» (довідка № 128 від 21.03.19 р.), ТОВ «Моноліт-Техно» (довідка № 44 від 27.03.19 р.), ТОВ «Промбудресурс КР» (довідка № 18 від 16.04.2019 р.); ТОВ «Сервіспромресурс» (довідка № 35 від 24.05.2019 р.); ТОВ «Електроснаб-Україна» (довідка № 8 від 14.06.19 р.), Кротошинського старостинського округу Давидівської об'єднаної територіальної громади Львівської області (довідка № 301 від 25.07.2019 р.); ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат», бюро організації праці та мотивації персоналу (довідка № 444/1 від 02.08.2019 р.).

Ключові теоретико-методологічні та методико-прикладні положення дисертаційної роботи впроваджені у навчальний процес ДВНЗ

«Криворізький національний університет» та застосовуються під час викладання дисциплін: «Капітал підприємства та інвестування», «Економіка праці та соціально-трудові відносини», «Економіка підприємства», «Глобальна економіка», «Регіональна та міжнародна економіка», «Економіко-правове забезпечення підприємництва», а також під час написання кваліфікаційних робіт бакалаврів і магістрів (довідка № 01/10-03/2019 від 12.04.2019 р.). Також основні результати досліджень використані кафедрою економіки та економічної теорії Білоцерківського національного аграрного університету під час розроблення науково-дослідної роботи (ДКР) «Державно-підприємницьке партнерство щодо створення інфраструктури аграрного сектору економіки України» (довідка № 01-12/403 від 18.06.2019 р.).

Повнота викладу в опублікованих працях основних положень, висновків і результатів дослідження

Теоретико-методологічні положення, висновки та методико-практичні рекомендації дисертаційної роботи, що містяТЬ визначені елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 62 публікаціях автора, серед яких: 6 монографій (одна з них одноосібна, дві – у виданнях інших держав), 25 статей у наукових фахових виданнях України, з них 14 - у виданнях, які внесені до міжнародних наукометричних баз даних, 31 - тези доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій - 47,3 друк, арк., з яких 40,2 друк. арк. належать особисто автору.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць підтверджують, що дисертаційна робота пройшла необхідну публічну апробацію і надає їх авторові Шахно А.Ю. право публічного захисту дисертаційної роботи.

Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи

Відзначаючи високий науковий рівень та практичне значення дисертаційної роботи Шахно А.Ю. й позитивно оцінюючи її наукові

результати, вважаємо за доцільне звернути увагу на наявність певних недоліків, дискусійних положень та висловити зауваження й побажання конструктивного характеру, які можуть бути предметом обговорення під час публічного захисту.

1. В концептуальній моделі формування інституціонального середовища людського капіталу в умовах глобалізації представлено чинники впливу, але не конкретизовано зміст глобалізаційних чинників (с. 176).

2. При побудові економетричних моделей розвитку людського капіталу автору доцільно було б більш грунтовно описати механізм вибору факторів впливу на результуючий показник (с. 334).

3. Доцільно було б більш детально охарактеризувати взаємозв'язок державного та соціального партнерства та їх вплив на розвиток людського капіталу (с. 324-325).

4. Автором удосконалена модель формування людського капіталу на основі використання соціальних технологій в умовах інноваційного розвитку економіки, але не конкретизовано, які саме соціальні технології використовуються (с. 309).

5. В розробленій національній моделі державного регулювання розвитку людського капіталу в умовах глобальної конкуренції показано вплив зростання якості людського капіталу на інноваційний розвиток. Бажано було б деталізувати сутність інноваційного змісту праці та інноваційних форм людського капіталу (с. 332).

6. В запропонованому організаційно-економічному механізмі державного регулювання розвитку людського капіталу в умовах глобалізації бажано було б більш детально обґрунтувати гнучку політику держави в напрямку формування, використання, нагромадження та розвитку людського капіталу (с. 414).

7. Автором удосконалено механізм державного регулювання міграційними процесами людського капіталу України в умовах глобалізації, проте не охарактеризовано, які зміни необхідні у сфері контролю над міграціями (с. 422).

8. При розробці стратегії розвитку людського капіталу та визначені головних напрямів підвищення його ефективності не конкретизовано державні інструменти регулювання розвитку особистості в умовах інноваційної економіки (с. 425).

Загалом, зазначені зауваження не знижують теоретичного і практичного значення проведеного дослідження та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок щодо дисертаційної роботи та її відповідності вимогам до дисертацій на здобутій наукового ступеня доктора наук

Дисертаційна робота Шахно Альони Юріївни є цілісною, завершеною, самостійно виконаною, кваліфікованою науковою працею. За результатами проведених здобувачем досліджень отримані нові науково обґрунтовані результати щодо розробки концептуальних, теоретико-методологічних та прикладних положень розвитку та державного регулювання людського капіталу в умовах глобалізації.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті та поставленим завданням, які повністю вирішені у процесі дослідження. Основні положення роботи, які виносяться на захист, мають елементи наукової новизни. Подана до захисту дисертаційна робота характеризується логічністю та науковим стилем викладення матеріалу. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Напрямок дисертаційного дослідження відповідає профілю спеціалізованої вченої ради та паспорту спеціальності 08.00.03 - економіка та управління національним господарством.

Автореферат є ідентичним за змістом та відображає основні положення дисертації. Наукові положення, що виносяться на захист, повністю відображені у публікаціях здобувача, які відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України.

Таким чином, на підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація на тему «Моделі розвитку та державне регулювання людського капіталу в умовах глобалізації», за змістом і оформленням відповідає

вимогам, що висуваються до докторських дисертацій, зокрема, пп. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами та доповненнями), а її автор – Шахно Альона Юріївна - заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 - економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського
Міністерства освіти і науки України

O.I. Maslak

